

Resum

1. La seguretat ciutadana, un problema metropolità

1.1. L'estudi de la seguretat ciutadana a Barcelona i l'Àrea Metropolitana

2. Evolució i estat de la seguretat ciutadana a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

2.1. Evolució de la delinqüència

2.2. Evolució del sentiment de seguretat

3. La gestió de la seguretat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

3.1. Prevenir la delinqüència

3.2. Governar la inseguretat

4. Referències bibliogràfiques

CARLES GONZÁLEZ MURCIANO
MARTA MURRIÀ SANGENÍS

Investigadors de l'Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans, especialitzats en anàlisis
de seguretat pública i victimització

LA SEGURETAT DES D'UNA PERSPECTIVA METROPOLITANA. EL CAS DE BARCELONA

Resum

En aquest article, centrant-nos en el cas de Barcelona, s'exposen les raons que justifiquen la importància d'analitzar i de gestionar la seguretat ciutadana des d'una perspectiva metropolitana per plantejar polítiques públiques basades en el coneixement, contrastat i actualitzat, dels diversos factors que hi intervenen. Durant vint anys, l'Enquesta de victimització de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (EVAMB) ha anat construint un corpus de coneixements empírics sobre el risc (mesurable i percebut) de resultar víctima d'algun fet delictiu o de la inseguretat. Aquesta informació pot donar una visió molt nítida per gestionar uns problemes que es troben íntimament relacionats entre si, de la mateixa manera que ho estan els fluxos de mobilitat al territori metropolità, posem per cas, i que les realitats administratives locals no aconsegueixen diluir.

1. La seguretat ciutadana, un problema metropolità

Parlar d'espais comuns és parlar de seguretat. En els darrers anys, tothom ha més o menys assumit que entrar-ne o sortir-ne implica exposar-se a riscos diversos, a la mala educació d'alguns usuaris, a les amenaces o als robatoris i a la violència. També hem après, amb més o menys encert, a protegir-nos d'aquestes situacions. La resposta depèn generalment dels recursos del sistema legal i sobretot dels de la policia, perquè és als cossos de seguretat a qui pertoca establir estratègies de vigilància i de prevenció per tal que no es produeixin delictes, en el convenciment que la protecció de la seguretat ciutadana i l'exercici de les llibertats públiques són requisits bàsics de la convivència en una societat democràtica.¹ Malgrat que tots coneixem la professionalitat de la nostra policia i la seva dedicació, és cada cop més evident que les necessitats de la població en matèria de seguretat ciutadana són més àmplies i que s'hi han de fer intervenir altres recursos que no són merament dissuasius.

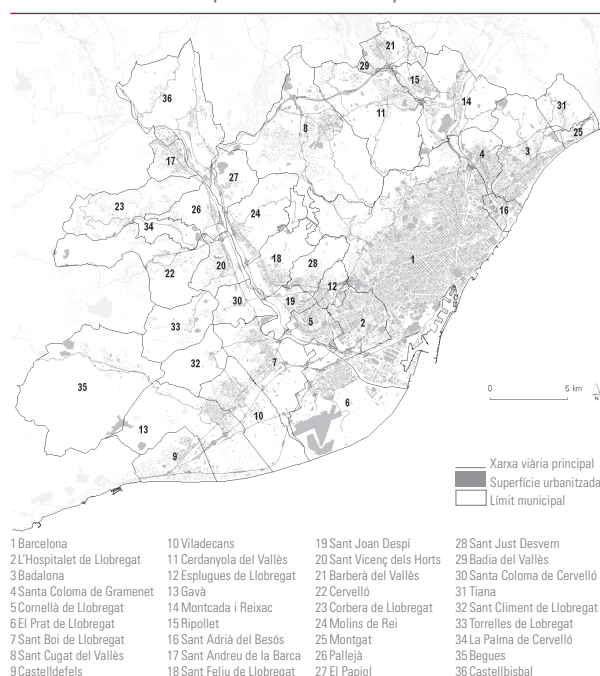
Es tracta d'un tema que en els darrers anys ha despertat molt d'interès i ha fet córrer molta tinta. Parteix de la constatació que la inseguretat depèn tant de l'exposició real i certa a les diverses manifestacions de la delinqüència (les taxes delictives mesurades pels experts) com de la manera que tenen les persones de conviure i viure l'espai públic. Així doncs, en primer lloc és important abordar la dimensió espacial de la seguretat, perquè el disseny físic dels espais pot generar inseguretat. De tots és sabut que fan por els llocs foscos, estrets, amb racons i per on passa poca gent. Una llarga tradició d'anàlisi –des de la criminologia situacional fins a les teories de l'espai defensable, etc.– permet constatar, a més, que la il·luminació, el manteniment de les instal·lacions, així com la capacitat per adaptar-se a diversos usos i usuaris, és a dir per afavorir l'apropiació col·lectiva i evitar la degradació i la vandalització, són factors que incideixen decisivament la manera en què es percep la seguretat d'aquests espais.

En segon lloc, cal parlar de la dimensió social de la seguretat. En un món urbanitzat com l'actual, la història de la ciutat és en gran part la història de la societat. Però si bé la vida urbana és en si mateixa causa de molts factors positius, paradoxalment també en genera de negatius, entre els quals hi ha la inseguretat. Arribats a aquest punt, en el terreny dels malentesos n'hi ha un de considerable i que convé corregir. Consisteix a considerar que una quota més alta de benestar urbà deriva, com un efecte màgic o una cura terapèutica, en més seguretat. Ja des del mateix moment de la seva fundació, a les ciutats convergeixen tant la riquesa com la pobresa i, en conseqüència, els problemes i els conflictes que aquesta proximitat no pot deixar d'engendrar.² Al carrer o al parc, la presència de persones els comportaments de les quals molesta, especialment si actuen com si aquells espais fossin seus i no estiguessin oberts a tothom, genera desconcert. Fins i tot poden generar por, sobretot si aquestes persones formen part de l'imaginari col·lectiu de la inseguretat compartit per una majoria de la població. Aleshores tant se val si hi ha hagut una amenaça,

1 Llei orgànica 1/1992, de 21 de febrer, sobre protecció de la seguretat ciutadana (BOE núm. 46, de 22 de febrer).

2 DONZELOT (2007).

MAPA 1 Els 36 municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Font: elaboració pròpia IERMB.

una agressió o no, si s'ha produït una relació delictiva o no, perquè la sensació d'inseguretat i de risc augmenta entre aquelles persones que han de conviure-hi.

1.1. L'estudi de la seguretat ciutadana a Barcelona i a l'Àrea Metropolitana

Del que s'ha exposat anteriorment es dedueix que la gestió de la seguretat ciutadana és una política social complexa. Conscients d'aquesta realitat, ja l'any 1983 l'aleshores alcalde de Barcelona Pasqual Maragall va constituir la Comissió Tècnica de Seguretat Urbana, amb l'objectiu d'elaborar un programa que definís els aspectes bàsics d'actuació i proposés a l'equip de govern les mesures que calia emprendre per a una actuació eficaç. Després de catorze mesos de treball, la comissió va formular un diagnòstic i unes propostes. El document que en va resultar conclouia que la informació disponible en aquest àmbit representava poc més que una primera aproximació i es proposava iniciar una seriosa política d'investigació i d'estudi emmarcada dintre de la política global de seguretat ciutadana.³

L'Enquesta de victimització i opinió sobre la seguretat de Barcelona va aparèixer en aquest context. Aquest estudi es realitza de manera ininterrompuda des de l'any 1984 amb una periodicitat anual i ha donat pas a una de les sèries analítiques més àmplies sobre la seguretat urbana mai realitzada per un govern local.⁴ L'Enquesta ha estat, i és, molt més que una mera operació intel·lectual: és, a més, un instrument per a una gestió

política informada i descentralitzada. El seu objectiu fonamental és l'estudi de la distribució de la delinqüència i del sentiment de seguretat des de la perspectiva de la ciutat, en el benentès que les desigualtats, tal com es plasmen en el territori, es poden associar a les diferències socials i d'ús dels barris i districtes (la diferent apropiació de la ciutat per les classes socials).

Ara bé, des dels inicis dels treballs de la comissió ja han passat gairebé trenta anys. Al llarg d'aquest temps, les ciutats, que han anat evolucionant segons les necessitats socials de cada moment, han acumulat dècades de creixement de població i d'activitats que les han anat fent més grans. En aquest procés, Barcelona ha esdevingut la ciutat central del continu urbà que avui coneixem com a Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB). Al seu voltant s'articula un espai de relacions funcionals, de concurrència urbanística, d'ús en comú de subministraments i de serveis que permet parlar d'un entorn diferenciat amb les seves particularitats i necessitats específiques.⁵

Amb una superfície de 636 km² i una població de 3.218.071 habitants,⁶ els 36 municipis d'aquesta Àrea Metropolitana se situen entre les aglomeracions urbanes més densament poblades d'Europa, amb 5.060 habitants per km². La vida a l'AMB és densa, a causa de l'elevada concentració de població, i també és mòbil. Entre els municipis de l'aglomeració hi ha un intercanvi diari de treball, d'educació, de cultura, de comerç i de lleure que fan d'aquesta realitat territorial un espai dinàmic, interactiu i molt heterogeni.

Tot plegat significa que gran part de les relacions urbanes que es produïen a l'interior d'un municipi, s'estenen avui a tot el territori metropolità. Socialment i econòmicament, les ciutats creixen i són viscudes més enllà dels seus límits administratius. El continu urbà, juntament amb el nou model de relacions i de mobilitats, també modifica les pautes delictives. D'una banda, l'aparició de nous pols de centralitat i d'atracció de població fa que, a les hores de més trànsit, en els moments on hi ha un gran nombre de persones, es multipliquin les ocasions, les oportunitats i el nombre de víctimes potencials. D'altra banda, cadascuna de les ciutats metropolitanas és l'escenari d'uns episodis delictius que afecten no només els residents del mateix municipi, sinó també els habitants de les poblacions veïnes.

Així, la ciutat i els diversos territoris que l'envolten s'han anat integrant econòmicament i funcionalment fins a constituir una entitat urbana, no sols intermunicipal, sinó transterritorial⁷. Aquesta afirmació també és vàlida pel que fa a la seguretat, del que resulta que l'anàlisi adequada de la seguretat ciutadana s'ha d'emmarcar avui en el context de la realitat metropolitana. Sensible a aquesta situació, l'Ajuntament de Barcelona va posar a disposició de la Mancomunitat de Municipis de l'AMB el

3 Ajuntament de Barcelona (1986).

4 Per a més informació consulteu SABATÉ (2005).

5 Llei 31/2010, del 3 d'agost, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (DOGC núm. 5708, de 6 d'agost).

6 Consorci de l'Àrea Metropolitana de Barcelona [en línia]. <http://www.amb.cat/web/mmb/estudis_territoriales/indicadors>.

7 FONT (2005).

patrimoni de coneixements que havia assolit al llarg dels anys i el 1989 es va decidir ampliar l'operatiu de l'Enquesta de victimització a tots els municipis de l'AMB.⁸ L'estudi de la victimització en termes metropolitans ha de permetre detectar desigualtats i diferències en matèria de seguretat, que no han estat explicades en l'anàlisi de casos concrets a escala municipal.

L'Enquesta de victimització de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (EVAMB) es realitza anualment des de l'any 1990. Aporta dades tant de l'estat objectiu de la seguretat (l'exposició dels ciutadans a les diverses manifestacions de la delinqüència i el procés de denúncia d'aquests fets), com de la seva vivència subjectiva (la valoració que els ciutadans fan de la seguretat al seu barri i al seu municipi). En concret, s'estudia la victimització (la població que ha estat víctima d'algun fet delictiu en sis àmbits⁹) i la percepció de seguretat dels habitants de l'AMB per gènere, grups d'edat, capital educatiu i econòmic, i per territoris. Vint anys de sèrie analítica ofereixen la possibilitat d'observar empíricament i estudiar dinàmicament els processos de canvi en l'estat de la seguretat ciutadana a l'AMB i alhora aportar comprensió sobre la seva evolució. Es demostra que la incidència desigual dels problemes de seguretat al territori metropolità manté unes pautes pròpies: es distribueixen geogràficament resseguint la centralitat i d'acord amb la lògica de les transformacions urbanitzadores que en modifiquen l'estructura de població (composició i grandària).

2. Evolució i estat de la seguretat ciutadana a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

En la seguretat ciutadana cal diferenciar clarament, tant en el diagnòstic com en els seus tractaments, l'exposició real i certa a les diverses manifestacions de l'activitat delictiva i la construcció social del sentiment de seguretat entre la població. En aquests vint anys, els canvis de l'AMB han anat modificant i reescrivint el paisatge delictiu i de seguretat amb què conviuen els seus veïns.

2.1. Evolució de la delinqüència

D'acord amb les dades de l'EVAMB, la victimització a l'Àrea Metropolitana, d'ençà l'any 1989, ha anat a l'alça, amb una certa estabilització del 2004 al 2008. Tanmateix, el 2009 apunta un canvi de tendència i l'estabilitat assolida els darrers anys ha estat modificada per un increment de l'índex de victimització (el percentatge de població que ha estat víctima d'algun fet delictiu), que arriba al 22,3%, el valor més alt assolit fins ara en tota la sèrie (vegeu figura 1).

Pel que fa a les diferents manifestacions delictives estudiades per l'Enquesta, la victimització més elevada és la que ocorre en l'àmbit de la seguretat personal (robato-

ris, atracaments, agressions...), que al llarg dels anys ha anat desplaçant els fets delictius contra els vehicles com a àmbit de més victimització. Són menys freqüents els fets delictius contra els domicilis i és menor encara l'exposició de la població a aquelles formes de delinqüència que afecten els comerços i negocis, les que es dirigeixen contra les segones residències o els productes agraris.

La victimització més elevada, en l'àmbit de la seguretat personal, es produeix per fets no violents: el robatori de la bossa o la cartera i el robatori del telèfon mòbil són els fets més freqüents en aquest àmbit. L'apropiació de béns mitjançant alguna dosi de violència afecta un volum més reduït de població. Així, els fets més freqüents contra els vehicles són també els que revesteixen una menor gravetat: el robatori d'objectes a l'interior del vehicle i el robatori d'accessoris. Els robatoris de bicicletes i els de motocicletes són més freqüents que els robatoris de cotxes.

En un context de creixement demogràfic i d'augment de la densitat als municipis de l'AMB, l'activitat delictiva creix, perquè hi ha un nombre més elevat de persones susceptibles de ser victimitzades. Les variacions de població, per tant, ja sigui sota la forma d'increment o de pèrdua d'habitants, ha de ser una variable que cal considerar a l'hora d'adequar l'actuació dels sistemes de protecció dels ciutadans.

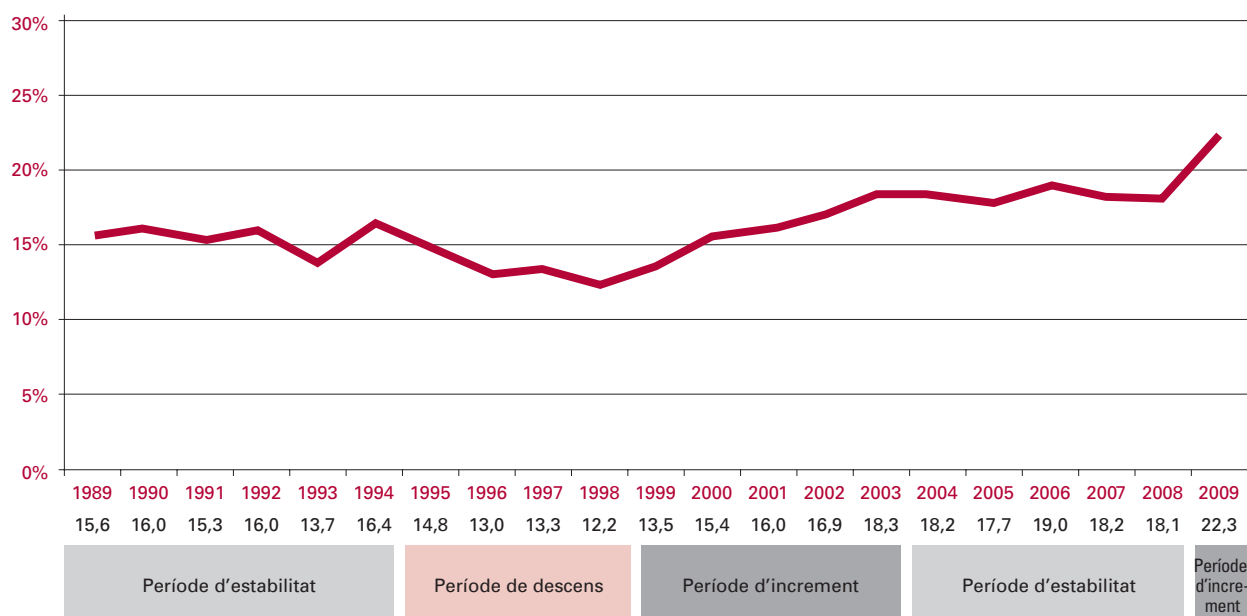
Els canvis en l'estructura demogràfica també tenen efectes sobre les relacions que els ciutadans mantenen amb la seguretat. Així, en el període comprès entre els anys 2003 i 2009, s'ha detectat un augment de la victimització entre el sector de la gent gran a l'AMB. Tradicionalment poc afectats per la delinqüència, la preeminència demogràfica del segment de persones grans, juntament amb una esperança i qualitat de vida més altes, contribueixen a augmentar-ne la vulnerabilitat davant de la delinqüència. En aquest procés, els joves també han emergit com un col·lectiu especialment vulnerable a les noves formes de delinqüència, fins al punt que han desplaçat els adults com el col·lectiu més exposat al risc de victimització. Els canvis demogràfics també han contribuït a incrementar la diversitat ètnica. El creixement de la població de nacionalitat estrangera a l'AMB ha anat acompanyat d'importants increments en l'activitat delictiva. Amb uns índex de victimització molt elevats, aquests increments es relacionen sobretot amb la gran vulnerabilitat d'aquests col·lectius davant de la delinqüència.

La terciarització de les ocupacions i del teixit empresarial als municipis de l'AMB també ha anat acompanyada d'increments en l'activitat delictiva. D'una banda, els canvis en el mercat laboral i en els rols de gènere han influït en un increment de la victimització de les dones, que avui és equiparable a la dels homes. De l'altra, la creació de noves empreses i la diversificació de l'oferta de serveis

8 LAHOSA i MOLINAS (2003).

9 La seguretat personal, els vehicles, el domicili, la segona residència, els comerços o negocis i l'economia agrària.

FIGURA 1 Índex global de victimització. Àrea Metropolitana de Barcelona, 1989-2009.

Font: EVAMB 2009.

han modificat les pautes territorials de distribució de la delinqüència perquè la centralitat i la massificació del territori comporten un nombre més elevat d'oportunitats, més garantia d'anonimat i, sobretot, la possibilitat per als delinqüents d'obtenir economies d'escala. A la vegada, les pautes de mobilitat de la població i l'especialització funcional del territori metropolità també exerceixen una atracció desigual sobre l'activitat delictiva. Segons les activitats que s'hi desenvolupen, la delinqüència es concentra sobretot a les zones comercials, els centres de serveis, centres de negocis, entre altres.

En síntesi, la majoria de les accions delictives que afecten la població metropolitana es corresponen amb diverses modalitats de delinqüència predativa (contra la seguretat personal i contra els vehicles), és a dir utilitària, que busca apropiar-se d'un bé o obtenir un benefici econòmic sense violència i amb els menors costos possibles per al delinqüent. Es tracta d'accions ràpides, que passen majoritàriament a la via pública, que solen incorporar escasses dosis de violència i que presenten, per tant, dificultats per a reconèixer el delinqüent.¹⁰

2.2. Evolució del sentiment de seguretat

Les dades de l'EVAMB, un dels pocs instruments que permeten l'estudi del sentiment de seguretat entre la població, mostren que la percepció del nivell de seguretat ciutadana, tant en relació amb el barri on es viu com amb el conjunt de la ciutat, ha anat millorant gradualment –en termes generals– al conjunt de municipis de l'AMB. Actualment els nivells més alts de seguretat ciutadana es perceben als municipis petits i mitjans i, per contra, són

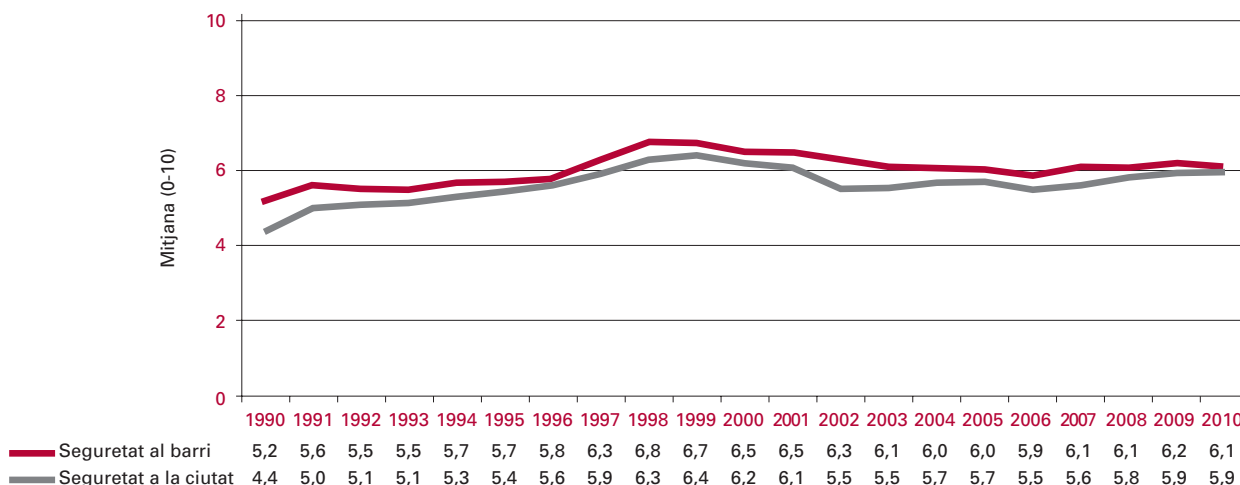
més baixos als municipis més grans (Badalona, Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet). Les successives transformacions de l'AMB han anat modificant les pautes de convivència i el sentiment de seguretat de la població. Al final de la dècada dels vuitanta els nivells de seguretat eren força baixos, coincidint amb l'època en què els ajuntaments democràtics començaven a dissenyar i a posar en funcionament les seves polítiques de prevenció. A partir d'aquest moment, el sentiment de seguretat va començar a incrementar progressivament fins arribar a valors màxims en el període del 1998 al 2001. Tanmateix, amb l'entrada del nou segle, i després d'anys de millora progressiva, els nivells de seguretat dels barris i ciutats metropolitanes van empitjorar lleugerament, coincidint amb un important període de transformacions socials (vegeu figura 2).

El creixement demogràfic de la ciutat, caracteritzat per un augment de la gent gran i de la població infantil i juvenil, l'augment i la diversificació de la població estrangera amb un flux especialment intens en els darrers anys, les grans operacions i actuacions urbanístiques que han transformat el paisatge metropolità, la consolidació de l'Àrea Metropolitana com una ciutat de fluxos més que un agregat de municipis, etc., ha contribuït a modificar –a vegades de manera esperada i altres involuntàriament– les pautes de convivència i de relació entre els ciutadans i el seu territori i, el que és més important, amb conseqüències importants per a la seguretat ciutadana. L'*Informe 2009 de l'estat de la seguretat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona*,¹¹ apuntava alguns dels factors que poden haver contribuït a un cert increment de la percepció d'inseguretat al territori metropolità i a un aug-

¹⁰ IERMB (2009).

¹¹ IERMB (2009).

FIGURA 2 Nivell de seguretat al barri i a la ciutat. Àrea Metropolitana de Barcelona, 1990-2010.

Font: EVAMB 2009.

ment de la conflictivitat en la convivència. Partint de les anàlisis de les informacions sobre els canvis viscuts al si de l'Àrea Metropolitana al llarg del darrer període, es va detectar que alguns processos metropolitans semblen haver influït de manera significativa en el sentiment de seguretat i els processos de convivència a l'AMB. L'increment de les victimitzacions és, lògicament, un element clau que contribueix a generar sensació d'inseguretat. Així, la percepció que el nivell de seguretat ha empitjorat creix a mesura que ho fan els índexs de victimització. L'increment de la delinqüència ha estat, doncs, un dels factors que han contribuït a generar inseguretat entre els veïns de l'AMB en el període que va de l'any 2003 al 2009. Tanmateix, la percepció d'inseguretat també és el resultat d'altres factors, com ara l'ús social de l'espai. Les anàlisis mostren que la sensació d'inseguretat creix a partir del moment en què el territori es comença a percebre com un espai problemàtic per viure-hi, ja sigui a causa d'un deteriorament de les condicions socials de l'hàbitat (actes incívics) o per la necessària convivència amb l'*altre* (el que és d'un altre grup, el que fa por). També solen aparèixer com a insegurs els espais segregats, abandonats o que presenten dificultats per territorialitzar-los com a propis. Així, a mesura que els territoris deixen d'esdevenir centrals o deixen d'atreure fluxos de població, es produeix un increment del nombre de persones que manifesten que se senten insegures. I a la inversa, a mesura que els territoris guanyen en centralitat, disminueix la sensació d'empitjorament de la seguretat.

3. La gestió de la seguretat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Les metròpolis són més que un conglomerat de gent, de carrers i d'edificis; són el sistema de relacions socials implicat en el procés vital de les persones que hi viuen i que les viuen, i les tendències observades en el territori

metropolità pel que fa a la seva història recent constaten una evolució considerable. Ens trobem davant d'una societat metropolitana molt consolidada, però que ha de fer front als canvis viscuts en moltes de les estructures que la sustentaven i que l'havien caracteritzat fins ara. Les dinàmiques demogràfiques i productives metropolitanes s'han modificat i han sorgit noves expectatives socials i culturals. Canvia la gent i canvien els espais urbans, i amb aquests, canvia la fenomenologia de la inseguretat ciutadana. Apareixen noves situacions que deriven en problemes de convivència amb els veïns i per a l'ús d'uns espais públics que són limitats i que s'han convertit en una de les fonts principals de conflictivitat ciutadana i d'inseguretat. La convivència emergeix, per tant, com un dels factors clau en el sentiment de benestar i, indistintament, també de seguretat. L'estudi de la influència d'aquestes transformacions, fins on permeten albirar les dades, mostra que els actuals processos metropolitans plantegen una sèrie de reptes específics per a la gestió de la seguretat ciutadana en el propers anys.

3.1. Prevenir la delinqüència

Amb el propòsit de reduir la delinqüència que s'ha mostrat amb més extensió i increment en el territori metropolità, es constata la conveniència de prioritzar una acció concertada i sostinguda en el temps destinada a reduir significativament l'anomenada «petita delinqüència» (furts, robatoris, agressions, etc.) en tot el territori metropolità i, en particular, en aquells llocs que acumulen la majoria d'aquests fets. Als cossos de seguretat correspon desenvolupar les estratègies necessàries que, des de la proximitat, el coneixement i l'adaptació al territori, millorin substancialment l'eficàcia i l'eficiència de les estratègies normatives, policials i judicials a l'hora de reduir els efectes més perniciosos de l'activitat delictiva al territori de l'AMB i a les xarxes de transport i vies de comunicació que la vertebraven.

Als municipis, i molt especialment aquells que tenen competència en policia local, pertoca ajudar-se mútuament per corregir els desequilibris territorials i col·laborar amb els seus veïns per protegir els ciutadans dels efectes de les activitats delictives que, com la resta d'activitats quotidianes, depassen els límits administratius. Tanmateix, aquesta lluita efectiva contra la delinqüència i la reducció de la preocupació pública hauria de ser compatible amb les polítiques orientades a millorar el sentiment de seguretat mitjançant la promoció de la convivència i la minimització dels conflictes que es manifesten en l'ús de l'espai públic i el medi urbà.

3.2. Governar la inseguretat

Sens perjudici de les polítiques i actuacions de lluita contra el delictes, hem de ser conscients que les polítiques de seguretat han de respondre, principalment, a una preocupació per la seguretat que emergeix com un producte relativament recent de l'evolució social i política de les nostres societats. De manera que si bé fins fa uns anys s'assumia sense gaires dificultats que les mesures per controlar el delictes també eren la millor estratègia per reduir la por i la inseguretat, avui en dia, en canvi, moltes de les demandes de seguretat que arriben a les autoritats i als governs locals tenen menys a veure amb un increment dels furtis i robatoris que amb un augment de les sol·licituds de protecció davant els conflictes que emergeixen en el dia a dia. Els sorolls, les pudors i les disputes entre veïns, o la simple presència a la via pública de col·lectius de persones que molesten o que actuen de manera que es considera «inapropiada» són, per citar-ne només alguns exemples, situacions que preocupen l'opinió pública.

Són inseguretats i temors socials que, malgrat que contenen la por real de ser víctima d'una agressió personal (sobretot en forma de robatoris o d'agressions contra la seguretat personal), interpel·len directament el dret dels ciutadans a una convivència pacífica i segura. La tasca prioritària ha de consistir, per tant, a reformular la problemàtica de la inseguretat ciutadana en uns termes que facin possible afrontar-la sense costos insostenibles per a la llibertat i la justícia, i això requereix modificar les condicions de producció dels temors que sorgeixen en la convivència. Per a qualsevol política pública que es proposi despenalitzar el conflicte i solucionar els problemes locals de seguretat, es fa imprescindible posar fi a la reducció de les polítiques de seguretat a simples polítiques d'exercici del control i redefinir la seguretat ciutadana, tot incorporant-hi la preocupació per la seguretat al conjunt de les polítiques públiques —econòmiques, socials, educatives, culturals i urbanístiques— que impulsen els diferents governs. En la definició de polítiques de seguretat caldrà incorporar nous actors socials i estendre aquestes polítiques a nous àmbits de l'actuació col·lectiva, ja que la complexitat del fenomen requereix un enfocament integral.

12 PONCE (2010).

La seguretat és un repte que implica la qualitat de vida i l'AMB està preparada per afrontar-lo, en el marc de les seves competències i mitjançant les polítiques de suport local per a la promoció de la convivència (vegeu nota 5). Les polítiques de reducció de la inseguretat urbana comprenen actuacions que van des de la rehabilitació, renovació i manteniment dels espais públics fins a la introducció d'elements de centralitat o a la dinamització dels espais d'ús comú. Aquest no és el lloc per fer una dissertació sobre el valor de l'espai públic amb l'objectiu de dissuadir les conductes delictives però sí que voldríem, malgrat tot, recordar la importància que té per a la seguretat la defensa del medi urbà contra les agressions susceptibles de treure-li valor. Davant de les tècniques de tancament —basades en el disseny d'espais al voltant de determinats serveis per tal que els seus habitants se l'apropriïn i el vigilin, així com en la recerca de l'ordre mitjançant el control dels fluxos, fent circular a la gent per evitar encontres no desitjats—, cal recordar que és possible «securitzar» els espais d'ús comú obrint-los a la vida social i a les relacions, creant espais nous o fent que els existents siguin més accessibles i agradables per a tothom i així afavorir-ne l'apropiació col·lectiva.¹²

Amb tot, si bé el tractament espacial de la seguretat és important, cal potenciar també la dimensió social de la seguretat ciutadana i treballar per reduir els efectes criminògens i «inseguradors» de la vida en comú. El desenvolupament urbà mitjançant la revitalització econòmica dels barris i una regulació adequada dels usos del sòl per promoure un equilibri entre les zones d'habitatge, d'estada, de comerç, de treball i de lleure, en definitiva, que eviti la guetització i la concentració de factors de risc que condueixen a la inseguretat, en són els elements clau.

4. Referències bibliogràfiques

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Municipio y seguridad. Estrategias para una política de seguridad urbana*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1986.
- DONZELOT, Jacques. «La ciudad de tres velocidades». A: *La fragilización de las relaciones sociales*. Madrid: Círculo de Bellas Artes, 2007.
- FONT, A. (dir.). *Transformacions urbanitzadores 1977-2000. Àrea Metropolitana i regió urbana de Barcelona*. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 2005.
- IERMB. *Informe 2009 de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona sobre l'estat de la seguretat ciutadana a l'Àrea Metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'AMB, 2009.
- LAHOSA, J. M.; MOLINAS, P. *La seguretat, un compromís de la ciutat*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003.
- PONCE, J. «Els espais de la inseguretat: la prevenció amb l'urbanisme». *Barcelona Metròpolis*, núm. 77 (hivern 2010), p. 64 i següents.
- SABATÉ, Juli. *L'Enquesta de victimització de Barcelona i de l'Àrea Metropolitana, vint-i dos anys: una proposta d'anàlisi de la seguretat urbana des de l'Administració local*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 2005.